

Arnoud Boot: 'Kijk breder naar de ondernemer'

Het monitorrapport bedrijfseconomie is nagenoeg klaar. Diverse betrokkenen deelden hun reflectie op de uitkomsten. Ook hoogleraar Arnoud Boot vragen we om een reactie. Het rapport van de vakvernieuwingscommissie dateert van oktober 2014. Boot was voorzitter van deze commissie. Een gesprek over de uitkomsten van het monitorrapport en de ontwikkeling van het examenprogramma.

We bezoeken Arnoud Boot, hoogleraar ondernemingsfinanciering en financiële markten aan de Universiteit van Amsterdam, in zijn kantoor. 'We' zijn Quincy Elvira, de voorzitter van de afgelopen oktober ingestelde syllabuscommissie, en ondergetekende. 'Het valt me op dat domein B veel meer uitgedijd is dan oorspronkelijk bedoeld', vertelt Arnoud Boot. 'Domein B moest het grotere verhaal schetsen en enkele illustraties bieden over beslissingen die huishoudens nemen en de mogelijke parallel daarin met ondernemerschap en bedrijfsbeslissingen. Maar ik zie dat vooral B1 te veel illustraties bevat en dat het te detaillistisch is, waardoor zicht op het besluitvormingsproces en de samenhang met ondernemerschap vervaagt.'

'Daarbij geldt dat de beslissingen zoals in B1 richting CE meer een sommetjes-karakter krijgen en minder onderdeel zijn van een integraal geheel. Dit is lastig natuurlijk, omdat de neiging om toetsbaarheid gelijk te stellen aan sommetjes en het bevragen van wettelijke details te groot is. Dit spanningsveld tussen toetsbaarheid en het grote verhaal lijkt nu ten nadele van het grote verhaal te zijn uitgewerkt.'

Te detaillistisch

Het is allemaal te wettelijk, te detaillistisch, vindt Boot. 'Terwijl sommige noodzakelijke beslissingen ook een ander karakter kennen, zoals bijvoorbeeld de keuze van een telefoon in combinatie met een abonnement. Dat is ook een type afweging dat tot de verbeelding spreekt en die een leerling moet kunnen maken.'

'Domein B had helpend moeten zijn voor de andere domeinen, maar lijkt nu een eigen leven te leiden. Domein B was en is niet bedoeld voor de toets van vol-

gende week. Het domein lijkt nu van een middel een doel te zijn geworden en dat werkt overladenheid in de hand.'

Het is duidelijk dat hier goed naar gekeken moet worden door betrokkenen. Of zoals Arnoud Boot opwerpt: 'Hoe blijf je, als het om de uitwerking van het examenprogramma gaat, bij de bedoeling van domein B...'

'Dit spanningsveld van toetsbaarheid en het grote verhaal lijkt nu ten nadele van het grote verhaal te zijn uitgewerkt.'

Afwegingen leren maken

Een ander subdomein waar we uitgebreid bij stilstaan, is domein D2, financiering. Hierbij geeft Arnoud Boot aan dat hij vooral het aspect van de uitgifte van aandelen liever anders had gezien. 'Dit onderdeel ligt te ver af van het idee achter het examenprogramma.'

'Wie wordt er geconfronteerd, zelfs in de praktijk, met de boekhoudkundige verwerking van een aandelenuitgifte? En die post agioreserve die dan ontstaat?

Bijna niemand toch? Dit zijn zeer incidentele bedrijfsbeslissingen. Waarom dan dit onderwerp? Een bedrijfsovername en hoe dit boekhoudkundig verwerkt wordt, bespreken we ook niet. Het heeft een te incidenteel karakter en leidt daarmee af van de kern.' Kennis van BV's en NV's is natuurlijk wel van belang, ook als het gaat om de passende rechtsvorm te bepalen, stelt Boot. En het kan voor een leerling van belang zijn om zicht te hebben op wat het betekent als je een compagnon wilt betrekken in je onderneming. Wat voor afwegingen moet je dan maken? Welke vragen spelen bij een dergelijke beslissing mee?

'Zicht op dergelijke afwegingen is vanuit het perspectief dat het vak algemeen vormend moet zijn, meer passend dan de vraag met betrekking tot de grootte van de agioreserve in geval van een aandelenemissie', zegt Boot.

Integraal kijken

Ook crowdfunding vindt Boot belangrijk om goed te bespreken met leerlingen. Dit omdat deze wijze van aantrekken van vermogen ook gekoppeld kan worden aan andere domeinen, zoals domein E, marketing. Boot: 'Hoe kan je via crowdfunding de klantenbinding versterken. Hoe kan je daarmee de condities voor het aantrekken van vermogen in je voordeel doen kantelen?'

'Je klant kan meer zijn dan de koper van je product, hij kan participeren in de financiering van je activiteiten en dat kan in wederzijds belang zijn. Juist door "klantenbinding" mee te nemen, plaats je het financieringsvraagstuk ook buiten "de silo" van financiering. Het biedt zo meer zicht op ondernemerschap:

'Domein B was en is niet bedoeld voor de toets van volgende week.'

---

ondernemerschap gaat ook om klantrelaties, en het besef dat de klant er niet is om het maximale eraan te verdienen.'

'Het vak kan daarmee relatie leggen met maatschappijleer, met een meer volwassen manier van kijken naar ondernemingen. Zo kan het een meer modern concept van ondernemerschap bieden. Het denken vanuit vakjes, vanuit afzonderlijke domeinen, wordt doorbroken. Het gaat om het integraal kijken naar ondernemen.'

Duurzaam ondernemerschap

In het huidige examenprogramma wordt de relatie duurzaamheid en ondernemerschap niet uitgewerkt. Er wordt verondersteld dat ondernemingen altijd binding hebben en houden met de maatschappij. Hier is ook weer een mooi verband te maken met maatschappijleer, vindt Boot.

'Wat verwacht de maatschappij van een onderneming, van Shell bijvoorbeeld? Maak een link met de scheiding tussen commerciële en niet-commerciële organisaties die in het programma zit. Zit het "commerciële" in de weg? Er is geen eenduidig antwoord: je kunt niet stellen dat niet-commerciële organisaties meer duurzaam zijn dan commerciële organisaties.'

Bedrijfsvoering en de koppeling aan duurzaamheidsvraagstukken vindt Boot ook van belang voor het personeelsbeleid. Leerlingen, studenten, zij moeten kiezen voor welk bedrijf ze willen werken. En daarin speelt voor een deel van deze leerlingen of studenten het duurzaamheidsvraagstuk mee: hoe kijkt een bedrijf naar de klimaatcrisis en welke rol ziet het voor zichzelf? Door dit mee te nemen in het examenprogramma en mogelijk de uitwerking in de syllabus (personeelsbeleid hoort tot CE) kan het programma ook weer aan betekenis winnen. Het gaat ook om de vraag 'wat voor onderneming wil je zijn' en gegeven dat de leerlingen nog vele jaren voor de boeg hebben, is dit een vraag die ze zich mogen stellen.

'Personeelsbeleid,' zo stelt Boot, 'en daarin het werken vanuit ook maatschappelijke doelstellingen is voor ondernemingen van belang. Het gaat om de positie op de arbeidsmarkt, waarin je je als onderneming moet kunnen onderscheiden.'

Betekenisvoller maken

Arnoud Boot ziet mogelijkheden om het examenprogramma beter en betekenisvoller te maken. Dat kan door te schrappen in het programma en door andere accenten te leggen, waarbij de maatschappelijke betekenis van ondernemerschap richtinggevend kan zijn. 'Het gaat om bedrijfseconomische principes, maar ook om denken over maatschappelijke ontwikkelingen en de rol van ondernemerschap hierbij.'

De verbindingen in het programma zijn er daarmee ook tussen de domeinen C tot en met G. 'Juist dat verdient

aandacht', stelt Boot. 'Het silo-denken, het vakjes-denken, is behalve een eenzijdige kijk ook belemmerend als het gaat om een mooi samenhangend programma.' Hij verbaast zich over de rol van opties in het examenprogramma vwo en noemt dit een vorm van 'ontsporing' van het eigenlijke programma. Het is opnieuw te detailistisch, het belemmert het idee dat ondernemingen onderdeel zijn van de maatschappelijke ordening.

(ADVERTENTIE)

GoFuture: Het Platform voor Ondernemerschap en Ondernemend leren! voor vmbo, havo/vwo en mbo

Ben je docent voor het keuzevak / keuzedeel **ONDERNEMEN** voor vmbo, havo/vwo of mbo? Of denk je er over om dit te gaan geven?

Wil je dit vak op een ondernemende manier geven?

Neem dan even contact met ons op.

Samen met onze ondernemende docenten ontwikkelen we al bijna 5 jaar e-Learning modules.

Mail ons even voor een overleg en een demo account.
info@gofuture.nl (zie ook: www.gofuture.nl)

'Je klant kan meer zijn dan de koper van je product.'

'Consumenten kunnen zich tegen een bedrijf keren, mensen willen naast commerciële doelstellingen ideale verbindingen zien, ook omdat dit zowel de maatschappelijke als continuïteit van de onderneming borgt. Een strakkere definitie, een bredere kijk op ondernemerschap, is dienend voor het vak. De wettelijke details die nu gezocht worden, leiden te veel af van de eigenlijke missie van het vak.'

Meer afbakening nodig

Het was een enerverend, verhelderend gesprek en de beschreven gedachten worden meegenomen in het denken over het examenprogramma bedrijfseconomie (nu, later) en de uitwerking daarvan in de syllabus. Onderhoud, zoals dat nu met de komst van een syllabuscommissie plaatsvindt, moet de uitwerking in de syllabus meer afbakenen.

Helder is dat het havo-programma gebaat is bij afbakening en dat er goede argumenten zijn om dit verantwoord te doen. Als je het monitorrapport leest, is die roep er ook uitdrukkelijk. Er moet meer ruimte komen voor het schoolexamen, in het bijzonder het onderdeel marketing en het denken over nieuwe concepten van ondernemerschap.

In het monitorrapport kwam dat ook vaak langs: het evenwicht tussen CE-SE is zoek en daar is zowel de leerling als de leraar niet bij gediend. Het is een breed gedeeld gevoel, in dit gesprek bevestigd door de voorzitter van de vakvernieuwingscommissie, Arnold Boot. Om half zes die vrijdag verlaten ondergetekende en voorzitter Quincy Elvira na een bemoedigende 'boks' het Amsterdamse universiteitsgebouw. Er is werk aan de winkel.

Marc den Elzen is leerplanontwikkelaar economische vakken bij SLO. E: m.denelzen@slo.nl

GESIGNALEERD

Schrappen examen economie redt vwo'ers

Van alle eindexamenleerlingen slaagde 10 procent in 2021 doordat een vak kon worden weggestreept, meldt de examenmonitor van de Dienst Uitvoering Onderwijs. In het vmbo was wiskunde het populairste vak om niet mee te laten tellen bij de eindlijst. Op de havo was dat geschiedenis en vwo'ers gooiden het vaakst economie uit hun pakket (bron: Onderwijsblad december 2021).